

1. Contract de asociere în participațiune. Interpretarea dispozițiilor contractuale. Modul de calcul al cuantumului penalităților de întârziere datorate ca urmare a întârzierii la plata sumei minime garantate

Curtea de Apel Iași, Secția civilă - Decizia civilă nr. 125/20 martie 2019

Prin sentința civilă nr. 679/26 iulie 2017, Tribunalul Iași, Secția a II-a Civilă, de contencios administrativ și fiscal a admis capătul de cerere formulat de reclamantii privind obligarea pârâților la plata penalităților de întârziere calculate pentru neplata la termen a sumei minime garantate.

A obligat pârâtele să plătească reclamanților suma de 3.651.517,22 lei, reprezentând penalități de întârziere aferente anilor 2010 parțial, 2011, 2012, 2013 și 2014, calculate la data plății debitului principal, datorate pentru neplata la termen a sumei minime garantate.

A respins capătul de cerere privind plata sumei de 1.131.309,26 lei, reprezentând penalități de întârziere aferente anilor 2011 parțial, 2012, 2013 și 2014, datorate pentru nefinalizarea la termen a „Ansamblului P”.

A admis în parte cererea reclamantei privind obligarea la plata cheltuielilor de judecată.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel atât reclamanții cât și pârâții, criticând-o pentru nelegalitate.

Examinând sentința atacată, prin prisma criticilor formulate, în raport de actele și lucrările dosarului și de dispozițiile legale aplicabile, Curtea apreciază că apelurile sunt fondate în parte, în limitele și potrivit considerentelor ce urmează:

Curtea notează că, prin acțiunea inițială, reclamanții au investit tribunalul cu judecarea unei acțiuni privind obligarea pârâtelor la plata sumei de 7.606.155,21 lei compusă din: suma de 3.843.998,56 lei reprezentând suma minimă garantată parțial an 2011 și integral anii 2012 și 2013; suma de 3.024.672,65 lei penalități de întârziere calculate la data de 05.12.2014 pentru neplata la termen a sumei minime garantate și suma de 737.484 lei penalități de întârziere calculate pentru nefinalizarea la termen, a Ansamblului P, convenite în contract.

În fața primei instanțe, pârâtele au recunoscut suma minim garantată de 3.843.998,56 lei și au plătit-o benevol.

Ulterior, la data de 29.02.2016, reclamanții și-au modificat cererea de chemare în judecată solicitând obligarea pârâtelor la plata sumei de 3.651.517,22 lei, reprezentând penalități de întârziere datorate pentru neplata la termen a sumei minime garantate și a sumei de 1.131.309,26 lei, reprezentând penalități de întârziere datorate pentru nefinalizarea, la termen, a „Ansamblului P”.

Prin sentința supusă prezentului control judiciar, pârâtele au fost obligate să plătească reclamanților suma de 3.651.517,22 lei, reprezentând penalități de întârziere aferente anilor 2010

parțial, 2011, 2012, 2013 și 2014, calculate la data plății debitului principal, datorate pentru neplata la termen a sumei minime garantate.

A fost respins capătul de cerere privind plata sumei de 1.131.309,26 lei, reprezentând penalități de întârziere aferente anilor 2011 parțial, 2012, 2013 și 2014, datorate pentru nefinalizarea la termen a „Ansamblului P”.

Examinând, în limitele de devoluțiune fixate prin cererea de apel, criticile formulate de apelantele-pârâte, Curtea reține că nemulțumirile acestora sunt axate, în esență, pe ideea interpretării și aplicării greșite a dispozițiilor contractuale, în ceea ce privește modul de calcul al cuantumului penalităților de întârziere datorate ca urmare a întârzierii la plata sumei minime garantate și, respectiv, modul de acordare a cheltuielilor de judecată.

Potrivit intimatelor-apelante, în mod greșit s-au calculat penalități în conformitate cu dispozițiile art. 8 alineat ultim din Actul Adițional nr. 1 la Contractul de Asociere nr. 8329/2005, respectiv prin aplicarea unui procent de 0,1% pe zi întârziere, în condițiile în care, în speță, ar fi aplicabile dispozițiile art. 8 din Contractul de Asociere, în care se prevede că, pentru încălcarea obligațiilor contractuale, partea în culpă datorează 0,5% pe lună întârziere cu titlu de penalități.

Pornind de la acest raționament, intimatele-apelante susțin că suma maximă la plata căreia puteau fi obligate este de 359.973,51 lei, iar nu de 3.651.517,22 lei, așa cum în mod eronat a considerat Tribunalul Iași.

Instanța de prim control judiciar notează că, în fapt, prin Contractul de asociere în participațiune nr. 8329/03.02.2005 s-a decis asocierea părților în vederea construirii ansamblului „M”.

Art. 6.1 din contractul în forma inițială, prevedea că: „Plata profitului se va face după cum urmează: SCIG va fi scutită de plata oricăror sume pentru primele 24 de luni de la data aprobării PUZ, predarea terenului și a certificatului de carte funciară, din care să rezulte intrarea în proprietatea privată a CLMI a terenului constituit ca aport”.

Contractul de asociere în participațiune nr. 8329/03.02.2005 a fost modificat prin actul adițional nr. 1/02.07.2007.

Astfel, prin art. 8 din actul adițional nr. 1/2007, a fost modificat art. 6 din contractul de asociere după cum urmează: „Fără a aduce atingere prevederilor anterioare, părțile vor împărți profiturile rezultate din asociere după cum urmează: SCIG – 79% și CLMI – 21% , dar nu mai puțin de 430.000 Euro/an (sumă minim garantată)”.

Pe de altă parte, prin art. 9 din actul adițional nr. 1/2007, a fost modificat art. 6.1 din contractul de asociere stipulându-se că: „SCIG va beneficia de o perioadă de grație totală de la plata oricăror sume pentru primele 36 luni de la data începerii de către SCIG a organizării de șantier consemnată prin proces-verbal semnat de către ambele părți. În măsura în care se pun în funcțiune

investiții înainte de expirarea celor 36 de luni, cota de profit de 21% este datorată de SCIG începând cu anul punerii în funcțiune a fiecărei noi investiții”.

Instanța de prim control judiciar constată că, prin chiar voința părților, astfel cum a fost materializată în art. 8 din actul adițional nr. 1/2007, ce a modificat art. 6 din contractul de asociere, sumă minim garantată constituie profit.

În raport de aceste dispoziții contractuale asumate de părți, în mod judicios a reținut tribunalul că această sumă minim garantată reprezintă suma minimă de profit realizată, părțile introducând această noțiune tocmai cu semnificația arătată, respectiv că, în ipoteza inexistenței/existenței unui profit mai mic decât suma minimă garantată, reclamantii să primească măcar această sumă minimă garantată.

Este corectă interpretarea clauzelor contractuale în acord cu cele reținute de tribunal, instanța de prim control judiciar evidențiind că dispozițiile art. 6 fac referire exclusiv la plata profitului și se coroborează, în materia întârzierii la plata obligației, cu cele înscrise în art. 8 alineat ultim din Actul Adițional nr. 1/2007 care prevede un procent de penalitate de 0,1% pe zi de întârziere din suma datorată și neplătită.

Mai mult, instanța de apel are în vedere că toate clauzele în analiză se află în corpul aceluiași articol din Actul Adițional nr. 1/2007, respectiv art. 8, rezultând astfel, cu forța evidenței, că aceasta a fost intenția părților la semnarea actului adițional.

În aceeași ordine de idei, instanța de apel constată că întreaga filozofie a Actului Adițional nr. 1/2007 la Contractul de asociere în participațiune nr. 8329/03.02.2005 a fost de a opera o majorare în favoarea CLMI, atât în ceea ce privește cota de profit, cât și în ce privește cuantumul penalităților de întârziere.

În acest sens este de remarcat că, prin Cap. IV din Contractul de asociere în participațiune nr. 8329/03.02.2005 fusese stabilit pentru CLMI o cotă de profit de 10%, dar nu mai puțin de 105.000 euro/an reprezentând cota minimă de profit garantat, în timp ce prin actului adițional nr. 1/2007, CLMI are o cotă de profit de 21%, dar nu mai puțin de 430.000 euro/an (sumă minim garantată)”.

Instanța de apel notează că, în cuprinsul Contractul de asociere în participațiune nr. 8329/03.02.2005, există Cap. VIII intitulat „Răspunderea contractuală”, iar la art. 8 din acest capitol se menționează că: pentru nerespectarea obligațiilor contractuale, părțile sunt de drept în întârziere și datorează penalități de 0,5%, calculate la valoarea obligației patrimoniale neîndeplinite.

În consecință, prin înserarea acestui articol, părțile au convenit, la momentul încheierii Contractul de asociere în participațiune, că pentru încălcarea oricărei obligații din acel contract, sunt datorate penalități de 0,5% pentru fiecare lună de întârziere la plată, calculate la valoarea obligației

patrimoniale neîndeplinite. Este evident că părțile au avut în vedere toate obligațiile patrimoniale care se puteau circumscrie Contractul de asociere în participațiune.

Cu totul alta este situația după momentul încheierii actului adițional nr. 1/2007 unde, în cuprinsul art. 8 alineat ultim se prevede expres că, pentru neexecutarea obligației de plată a profitului, SGCI datorează CLMI un procent de penalitate de 0,1% pe zi de întârziere din suma datorată și neplătită, aceasta în condițiile în care articolul în discuție reglementează noua modalitate în care părțile vor împărți profiturile rezultate din asociere.

Din analiza clauzelor contractuale exhibate de apelantele pârâte, instanța de prim control judiciar constată că, în mod judicios a reținut tribunalul incidența dispozițiilor art. 8 alin. ultim din actul adițional nr. 1 în privința procentului de penalitate de 0,1%, câtă vreme nu există niciun element care să facă aplicabile dispozițiile art. 8 din Contractul de Asociere, astfel cum susțin, în mod greșit, apelantele pârâte.

Prin această manieră de interpretare, instanța de judecată a statuat corect atât asupra intenției inițiale a părților la încheierea contractului de asociere în participațiune nr. 8329/03.02.2005, intenție care a suferit modificări importante, urmare a semnării actului adițional nr. 1/2007, în sensul celor mai sus dezvoltate.

În fine, instanța de apel reține că, din moment ce au recunoscut, prin plata făcută, restanțele privind îndeplinirea obligației de a achita suma minim garantată de 3.843.998,56 lei pe perioada, parțial an 2011 și integral anii 2012 și 2013, este evident că intimatele-apelante au acceptat, implicit, efectele ce sunt generate de această împrejurare, în raport cu întârzierea la plată.

În consecință, urmează a fi înlăturate susținerile intimatelor apelante referitoare la încălcarea, de către tribunal, a dispozițiilor art. 1949-1954 Cod civil.

Instanța are în vedere că înseși intimatele apelante susțin că, prin art. 1954 C.civ. legiuitorul a dat dreptul părților de a stabili condițiile asocierii, existența și instituirea sumei minime garantate fiind legale și posibile.

II. Examinând, în limitele de devoluțiune fixate prin cererea de apel, criticile formulate de apelanții-intimați, Curtea reține că nemulțumirile acestora vizează, în esență, respingea capătul de cerere privind plata sumei de 1.131.309,26 lei, reprezentând penalități de întârziere pretins datorate pentru nefinalizarea, la termen, a „Ansamblului P.” și, respectiv, modul de acordare al cheltuielilor de judecată.

În dezvoltarea criticilor apelanții-intimați susțin că, prima instanța a nesocotit principiul securității juridice din moment ce, prin sentința civilă nr. 202/civ/05.02.2013, instanța a statuat în mod definitiv că: „reclamanta datorează atât suma de 902.456 lei, precum și suma de 337.396,26 lei, cu titlu de penalități de întârziere calculate în quantum de 20% din suma minima garantată pe

an, raportat la numărul de zile de întârziere față de data finalizării, 31.12.2010 și până la data calculării acestora.

În viziunea apelanților-intimați, prima instanță trebuia să oblige pârâtele cel puțin la plata sumei de 337.396,26 lei, calculată până la data de 28.11.2011, dreptul de creanță fiind în mod indubitabil dovedit, din moment ce, prin acțiunea introductivă a solicitat: „obligarea la plată, a ceea ce o instanță a considerat ca fiind datorat până la data de 28.11.2011, cu titlu de penalități pentru nefinalizarea „Ansamblului P.”, la termen.”

Referitor la puterea de lucru judecat a sentinței civile nr. 202/ 05.02.2013 a Tribunalului Iași, pronunțată în dosarul nr. XX65/99/2012, în raport de criticile formulate în apelul apelanților-intimați, Curtea de apel constată că, în considerentele sentinței evocate se reține, în ceea ce privește suma de 902.456 lei, calculată cu titlu de sumă minimă garantată aferentă perioadei 09.07.2010 – 31.12.2010 și suma de 203.095 lei, penalități de întârziere aferente, că: „, potrivit contractului de asociere, reclamanta a avut la dispoziție 3 ani de la emiterea autorizațiilor de construire (eliberate la 09.07.2007) pentru finalizarea Ansamblului P. (art. 2 ind. 1 din actul adițional), în cazul depășirii acestui termen, convenindu-se la art. 5.1 din contractul modificat la 02.07.2007 că reclamanta va achita penalități de întârziere de 20% din suma minimă garantată pe an, suma de 430.000 euro/an stipulată de art. 6 din contract), calculate proporțional cu numărul de zile de întârziere. Termenul a expirat așadar la 09.07.2010, ansamblul fiind finalizat la 31.12.2010”.

În raport de aceste considerente, instanța de prim control judiciar notează că, prin sentința civilă nr. 202/ 05.02.2013, Tribunalului Iași a statuat că intimitele apelante datorează atât suma de 902.456 lei, calculată cu titlu de sumă minimă garantată aferentă perioadei 09.07.2010 – 31.12.2010 și suma de 203.095 lei, penalități de întârziere aferente, precum și suma de 337.396,26 lei, cu titlu de penalități de întârziere calculate în cuantum de 20% din suma minimă garantată pe an, raportat la numărul de zile de întârziere față de data finalizării, 31.12.2010 și până la data calculării acestora de către pârâtul– 28.11.2011”.

Curtea de apel reține că apelanții-intimați intenționează să genereze confuzie, pretinzând – prin motivele de apel – că solicitarea lor își are sorginea în chiar statuările instanței care a pronunțat hotărârea nr. 202/ 05.02.2013, pe care aceștia o interpretează în sensul dorit de ei, respectiv al datorării penalităților pentru nefinalizarea Ansamblului P., la termen, până la data de 28.11.2011.

Aceste aserțiuni urmează a fi înlăturate, din moment ce sentința nr. 202/ 05.02.2013 face referire doar la penalități de întârziere datorate pentru neplata sumei minimă garantată, statuările instanței neputând fi extinse și la penalitățile pentru nefinalizarea Ansamblului P. la termen, astfel cum încearcă apelanții-intimați să inducă ideea.

În litigiul pendinte, la capătul de cerere numărul doi, apelanții-intimați solicită obligarea pârâtelor la plata sumei de 1.131.309,26 lei (253.004,02 euro la curs BNR la 24.02.2016) – penalități de întârziere pentru nefinalizarea la termen a întregului Ansamblu P., penalități care, în opinia acestora, ar curge în continuare, între data de 31.10.2010 până la zi, întrucât, de fapt Ansamblul „P.” nu ar fi fost finalizat.

Așa cum bine a observat tribunalul, apelanții-intimați se contrazic sub aspectul analizat chiar în cuprinsul cererii deduse judecății, întrucât, în motivarea punctului 1 din cerere fac referire directă la puterea de lucru judecat a sentinței civile nr. 202/ 05.02.2013 a Tribunalului Iași și, în special, la „suma de 337.396,26 lei reprezentând penalități de întârziere calculate în cuantum de 20% din suma minimă garantată pe an, raportată la numărul de zile de întârziere față de data finalizării, respectiv 31.12.2010”.

Instanța de control judiciar constată că, și în dezvoltarea motivelor de apel, atunci când se expune istoricul litigios al părților, făcând referire la acțiunea în constatare finalizată prin pronunțarea sentinței civile nr. 202/ 05.02.2013 a Tribunalului Iași, apelanții-intimați fac trimitere la împrejurarea că se datorează, de pârâte, suma minim garantată de 902.456 lei și suma de 337.396,26 lei reprezentând penalități de întârziere calculate în cuantum de 20% din suma minimă garantată pe an, raportată la numărul de zile de întârziere față de data finalizării, respectiv 31.12.2010.

În consecință, atât în prezentul apel, cât și prin actul de investire al instanței, chiar apelanții-intimați C și M, prin Primar, recunosc puterea de lucru judecat a civile nr. 202/ 05.02.2013 a Tribunalului Iași sub aspectul datei finalizării Ansamblului P., ca fiind 31.12.2010, însă ulterior formulează critici în totală contradicție cu aceste statuări, când invocă pretinsa nelegală respingere a capătul de cerere privind plata sumei de 1.131.309,26 lei, reprezentând penalități de întârziere pretins datorate pentru nefinalizarea la termen a „Ansamblului P”.

În acord cu cele reținute de tribunal, instanța de apel constată că apelanții-intimați nu au motivat în drept capătul doi de cerere decât în raport de dispozițiile Codului civil, fără referire la obligația contractuală încălcată pentru „nefinalizarea la termen a ansamblului P”.

A reținut tribunalul că, până la finalizarea procesului, reclamanții au refuzat să precizeze motivele de fapt și de drept pentru care au apreciat că Ansamblul P. nu a fost finalizat, în sensul de a fi procedat la menționarea componentei obiectivelor în clar, cu indicarea convențiilor părților care le stipulează și cu arătarea conexiunii între obligațiile generice menționate în contractul de asociere și fiecare obiectiv în parte, instanța fiind nevoită să acorde termene succesive în acest sens.

În consecință, instanța de fond a constatat că reclamanții nu au fost niciun moment preocupați să susțină în plan probatoriu afirmația care fundamentează capătul de cerere numărul doi al acțiunii modificate – aceea că Ansamblul P. nu a fost finalizat și să coreleze mențiunile generice

ale contractului de asociere cu actele ulterioare succesive și cu situația de fapt, apreciindu-se că aceasta ar constitui o dovadă de o vădită rea-credință.

Tot în dezvoltarea motivelor de apel apelanții-intimați invocă și un alt aspect, sens în care arată că, în justificarea curgerii în continuare a penalităților pentru nefinalizarea întregului Ansamblu P. până cel târziu la data de 31.12.2010, s-au avut în vedere inclusiv procesele-verbale de recepție a lucrărilor încheiate în 2011, 2012, 2014.

Instanța de control judiciar constată că apelanții-intimați încearcă să inducă ideea că ar fi solicitat și acordarea penalităților pentru nefinalizarea întregului Ansamblu P. până cel târziu la data de 31.12.2010.

Aceste susțineri urmează a fi înlăturate, având în vedere constatările tribunalului potrivit cu care, doar în urma solicitărilor succesive ale instanței, abia prin adresele nr. 60685/112390/07.06.2016 și nr. 60685/112390/07.08.2016, apelanții-intimați au precizat că, în opinia lor, penalitățile calculate pentru nefinalizarea Ansamblului P. ar trebui să curgă de la data de 01.01.2011, în continuare, întrucât pârâtele nu fac dovada finalizării Ansamblului P.

În mod judicios a reținut tribunalul că acestei susțineri i se opune chiar puterea de lucru judecat invocată de apelanții-intimați la punctul 1 și care se deduce din considerentele sentinței civile nr. 202/ 05.02.2013 a Tribunalului Iași, instanța reținând că Ansamblul P. a fost finalizat la data de 31.12.2010.

În raport de cele expuse, doar pentru intervalul 09.07.2010 – 31.12.2010 ar fi putut fi calculate și percepute penalități de întârziere pentru nefinalizarea la termen a Ansamblului P., însă, pentru acest interval apelanții-intimați nu au investit prima instanță cu o astfel de solicitare, așa cum rezultă atât din precizările făcute cu privire la capătul de cerere în analiză, cât și din toate anexele, care cuprind tabelele de calcul ale sumei solicitate la punctul doi, prin care se calculează penalitățile în continuare, începând cu data de 31.12.2010.

În consecință, deși intimatele apelante se află în întârziere doar pentru intervalul 09.07.2010 – 31.12.2010, prin raportare la considerentele sentinței civile nr. 202/ 05.02.2013, apelanții-intimați C și M au înțeles să investească instanța solicitând sume de bani cu titlu de penalități de întârziere pentru nefinalizarea la termen a Ansamblului P., pentru o perioadă ulterioară datei de 31.12.2010.

În fine, un ultim aspect invocat vizează pretinsa nerespectare a dispozițiilor art. 6 din contract, astfel cum a fost modificat prin art. 8 alin. 3 din actul adițional nr. 1/02.07.2007: „În scopul garantării obligației de plată a cotei de profit aferente CLMI, SCIG se obligă să emită în favoarea CLMI, la data semnării procesului-verbal de recepție la terminarea lucrărilor pentru Ansamblu P., o scrisoare de garanție bancară, necondiționată, irevocabilă, la prima și simpla cerere”.

Susțin apelanții-intimați că această scrisoare de garanție bancară nu a fost emisă nici până astăzi, deși a fost solicitată, ceea ce face să opereze prezumția neîndeplinirii condiției de depunere, respectiv lipsa procesului-verbal de recepție la terminarea lucrărilor pentru Ansamblu P.

Această solicitare este formulată direct în fața instanței de apel, cu încălcarea dispozițiilor art. 478 alin. 3 C.proc.civ., astfel încât nu va fi examinată de instanța de control.

În fața tribunalului, apelanții-intimați au susținut doar că finalizarea unei lucrări se realizează la expirarea termenului de garanție, tribunalul respingând aceste argumente cu motivarea că aceștia nu au invocat, în susținere, un text de lege și că acestea sunt contrare chiar art. 3 din HG nr. 273/1994, chestiune ce nu a fost criticată de apelanți prin apelul dedus judecătii.

III. Instanța de apel constată că este admisibilă critica intimatelor-apelante potrivit cu care instanța le-a obligat, în mod greșit, la plata sumei de 1.500 lei cu titlu de cheltuieli de judecată reprezentând onorar de avocat, în condițiile în care intimata nu a fost asistată de un avocat ales.

În același sens este admisibilă critica apelantelor-intimate cu privire la cheltuielile de judecată acordate, susținând că au solicitat obligarea părților adverse la plata onorariului de expert în sumă de 2.990 lei, iar instanța le-a acordat suma de 1.500 lei, cu titlul de onorariu de avocat.

Față de dispozițiile art. 453 alin. 1-2 din Codul de procedură civilă, instanța constată că intimatele-apelante-pârâte sunt în culpă procesuală proporțional cu soluția dată pretențiilor principale, astfel încât cererea de obligare a acestora la plata cheltuielilor de judecată apare ca întemeiată în parte și urmează a fi încuviințată, în limita pretențiilor admise.

În cauză, reclamantii au efectuat și dovedit cheltuieli de judecată într-un quantum de 2.990 lei, reprezentând onorariu expert.

Instanța de apel are în vedere că, prin apelul formulat, nu se critică quantumul cheltuielilor de judecată acordate, prin raportare la limita în care au fost admise pretențiile, ci doar titlul cu care acestea au fost acordate, respectiv de onorariu avocat, în loc de onorariu expert.

Raportat considerentelor expuse, în temeiul dispozițiilor art. 480 alin. 2 din Codul de procedură civilă, Curtea admite apelurile formulate de C și M, obligând pârătele să plătească reclamantilor C și M, cheltuieli de judecată în sumă de 1.500 lei, reprezentând onorariu expert, fiind păstrate celelalte dispoziții ale sentinței atacate, care nu sunt contrare prezentei decizii.

2. Insolvență. Contestație tabel preliminar. Decesul, după promovarea contestației împotriva tabelului preliminar de creanțe, al administratorului special, care este totodată și unicul acționar al debitoarei. Excepția lipsei calității de reprezentant